

การเรียนรู้วัฒนธรรมของทหารกองประจำการ (ทหารเกณฑ์) ในกรุงเทพมหานคร

นางสาวณัฏยา กระจำงสนธิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชามานุษยวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974-637-686-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ENCULTURATION OF ENLISTED SOLDIERS IN BANGKOK METROPOLIS

MISS NATJAYA KRACHANGSON

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts in Anthropology

Department of Sociology and Anthropology

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1997

ISBN 974-637-686-1

ณัชยา กระจ่างสนธิ : การเรียนรู้วัฒนธรรมของทหารกองประจำการ (ทหารเกณฑ์) ใน
กรุงเทพมหานคร (ENCULTURATION OF ENLISTED SOLDIERS IN BANGKOK METROPOLIS)
อ. ที่ปรึกษา : รศ.สุพัตรา สุภาพ, 188 หน้า, ISBN974-637-686-1

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาการเรียนรู้วัฒนธรรมของทหารเกณฑ์ เกี่ยว
กับกระบวนการในการปรับเปลี่ยนบุคคลพลเรือน ให้มีลักษณะของความเป็นทหาร รวมทั้งศึกษาปัญหา ใน
การเรียนรู้วัฒนธรรมในปัจจุบัน และแนวโน้มในการเรียนรู้วัฒนธรรมของทหารเกณฑ์ในอนาคต ระเบียบวิธี
วิจัยที่ใช้คือการวิจัยสนามทางมานุษยวิทยา ได้แก่ การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ผู้ให้ข่าว
สำคัญและการสัมภาษณ์เจาะลึก

งานวิจัยนี้ศึกษากระบวนการเรียนรู้วัฒนธรรมดังนี้คือ 1) ระยะเวลาก่อนการเรียนรู้วัฒนธรรม
2) ระยะเวลาระหว่างการเรียนรู้วัฒนธรรม 3) ระยะเวลาก่อนปลดประจำการ 4) ปัญหาในการเรียนรู้วัฒนธรรม และ 5)
แนวโน้มในการเรียนรู้วัฒนธรรมของทหารเกณฑ์ในอนาคต

ผลการวิจัยพบว่าเป็นไปตามสมมติฐานทุกข้อ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา..... สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
สาขาวิชา..... มานุษยวิทยา
ปีการศึกษา..... 2540

ลายมือชื่อนิติกร.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... สุพัตรา สุภาพ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

C830686 : MAJOR ANTHROPOLOGY

KEY WORD: ENCULTURATION / ENLISTED SOLDIERS / SOCIALIZATION / BANGKOK

NATJAYA KRACHANGSON : ENCULTURATION OF ENLISTED SOLDIERS IN
BANGKOK METROPOLIS. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF. SUPATRA SOOPARB,
188 PP. ISBN974-637-686-1

The purpose of this research was to study the enculturation of enlisted soldiers, processes of changing persons into soldier characteristics, problem and tendency of enculturation in the future. The anthropological field research were employed such as participant observation key-informant interview and in-depth interview.

The Processes of enculturation were studied. Those were as follows : 1) before the enculturation period, 2) during the enculturation period, 3) before releasing from the military service period, 4) problems in enculturation, and 5) tendency of enculturation in the future.

The findings of the research were in accordance with the hypotheses

ภาควิชา..... สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา.....

สาขาวิชา..... มานุษยวิทยา.....

ปีการศึกษา..... 2540.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาของท่านอาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ คือ รองศาสตราจารย์สุพัตรา สุภาพ อดีตหัวหน้าภาควิชาสังคมวิทยา
และมานุษยวิทยา ซึ่งท่านได้ให้ความเมตตาช่วยเหลือผู้วิจัย ตั้งแต่เริ่มต้นในการให้ข้อ
คิดเห็น ชี้แนะแนวทางตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็น
อย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.งามทิศ สัตย์สงวน
หัวหน้าภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา และอดีตผู้อำนวยการฝ่ายวิจัยสังคมศาสตร์
และมนุษยศาสตร์ ฝ่ายวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการให้
ความรู้และความคิดเห็น รวมทั้งที่ประเดิมในเชิงทฤษฎีและรูปแบบการนำเสนอจนกระทั่ง
วิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเทศ ดินณะกุล ที่กรุณา
ให้คำปรึกษา และแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ในการวิจัย รวมทั้งให้การตรวจแก้ไขวิทยา
นิพนธ์ เป็นอย่างดีมาตลอด

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับความกรุณาในด้านข้อมูลและการอำนวยความสะดวก
สะดวกเป็นอย่างดีจาก พันโทพงษ์สวัสดิ์ พรรณจิตต์ ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้บังคับกองพัน
ทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 1 มหาดเล็กรักษาพระองค์ฯ พันตรีกานต์นาท
นิกรยานนท์ ร้อยเอกสิทธิกร อุทะนุตและ ร้อยโทณัฐพงศ์ หนูนภักดี รวมทั้งผู้เกี่ยวข้อง
ช่องทุกท่านในกองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 1 มหาดเล็กรักษาพระองค์ฯ ที่ให้ความ
ร่วมมือทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ
โอกาสนี้ด้วยเช่นกัน

ท้ายที่สุดนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่ได้ให้ความรู้ กำลังใจ
รวมทั้งให้การสนับสนุนในด้านการศึกษามาโดยตลอด ขอขอบพระคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ และ
น้อง ๆ ที่ได้ให้กำลังใจและความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ในการทำวิจัยจนกระทั่งวิทยานิพนธ์
สำเร็จลงได้ด้วยดี

ณัฎยา กระจำงสนธิ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฎ
บทที่	
1. บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	6
1.3 ขอบเขตการศึกษา	7
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
1.5 กรอบแนวคิดและทฤษฎี	7
1.6 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	29
1.7 สมมติฐาน	35
1.8 นิยามศัพท์	36
1.9 ระเบียบวิธีวิจัย	38
2. องค์การทหารและทหารกองประจำการ (ทหารเกณฑ์)	39
2.1 องค์การทหาร	39
2.2 ประวัติความเป็นมาของการมีทหารกองประจำการ (ทหารเกณฑ์) ในประเทศไทย	45

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

2.3 ประวัติย่อของกองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 1 มหาดเล็กรักษาพระองค์ฯ	52
3. การเรียนรู้วัฒนธรรมของทหารกองประจำการ (ทหารเกณฑ์)	57
3.1 ขั้นตอนการเรียนรู้วัฒนธรรม.....	57
3.1.1 ระยะก่อนเข้าสู่การเรียนรู้วัฒนธรรม	57
3.1.2 ระยะระหว่างการเรียนรู้วัฒนธรรม	59
กระบวนการปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมใหม่	61
กระบวนการเรียนรู้ลักษณะความเป็นทหาร	69
วัฒนธรรมย่อยทางทหาร	88
อิทธิพลของบุคคลนัยสำคัญ	105
3.1.3 ระยะก่อนปลดประจำการ	114
3.2 ปัญหาในการเรียนรู้วัฒนธรรมของทหารกองประจำการ.....	118
3.3 การสัมภาษณ์ผู้ให้ข่าวสำคัญ (KEY INFORMANT INTERVIEW)	121
4. ผลการวิจัยและแนวโน้มการเรียนรู้วัฒนธรรมของทหารกองประจำการ (ทหารเกณฑ์)	146
4.1 ผลการวิจัย	146
ก. ลักษณะทั่วไปของประชากร.....	146
ข. การพิสูจน์สมมติฐาน.....	153
4.2 แนวโน้มการเรียนรู้วัฒนธรรมของทหารกองประจำการ (ทหารเกณฑ์)	168

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

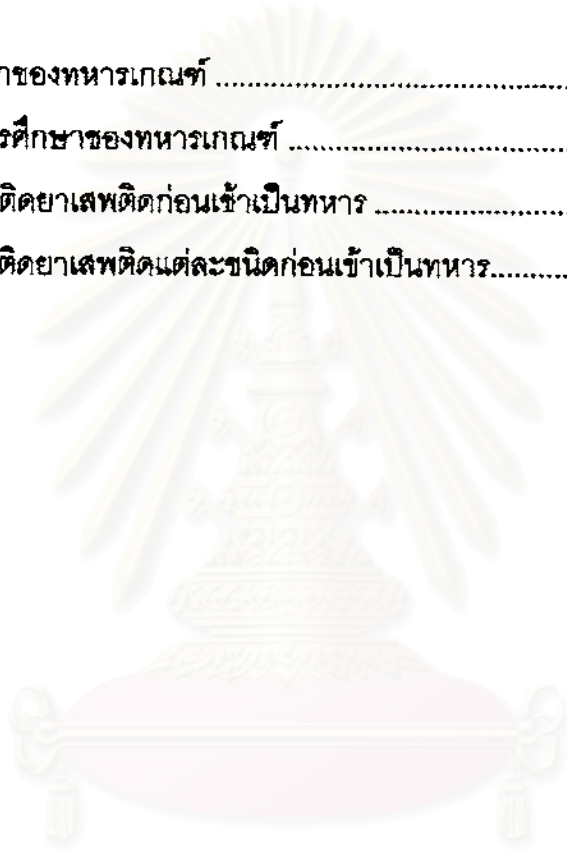
5. สรุปผลการวิจัย ปัญหาในการวิจัยและข้อเสนอแนะ	175
5.1 สรุปผลการวิจัย	175
5.2 ปัญหาในการวิจัย	178
5.3 ข้อเสนอแนะ	179
รายการอ้างอิง	181
ประวัติผู้เขียน	188

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ภูมิลำเนาของทหารเกณฑ์	147
2. ระดับการศึกษาของทหารเกณฑ์	148
3. จำนวนผู้ติดยาเสพติดก่อนเข้าเป็นทหาร	149
4. จำนวนผู้ติดยาเสพติดแต่ละชนิดก่อนเข้าเป็นทหาร.....	150

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย